

Inhoud in vogelvlucht

Over de auteur	xvii
Dankwoord	xix

<i>Inleiding</i>	1
------------------------	---

<i>Deel I: Vooraf</i>	9
Hoofdstuk 1: Doelgroep, soort literatuur en genre	11
Hoofdstuk 2: Het onderwerp	21
Hoofdstuk 3: De ingang naar een verhaal	31
Hoofdstuk 4: Algemene verhaaltechnieken	45

<i>Deel II: Het eerste kwart van een verhaal</i>	59
Hoofdstuk 5: Het beginincident van de actielijn	61
Hoofdstuk 6: Blinde vlek	77
Hoofdstuk 7: Het eerste keerpunt	93
Hoofdstuk 8: Het begin van de nevenlijn	111

<i>Deel III: Het tweede en derde kwart van een verhaal</i>	127
Hoofdstuk 9: Het tweede en derde keerpunt	129
Hoofdstuk 10: De ontwikkeling en verwikkeling van de nevenverhalen	147
Hoofdstuk 11: Karakterevolutie	161

<i>Deel IV: Het laatste kwart van een verhaal</i>	175
Hoofdstuk 12: De plot in theorie	177
Hoofdstuk 13: De plot in beeld	191

<i>Deel V: Specifieke schrijftechnieken</i>	207
Hoofdstuk 14: Vertelperspectieven	209
Hoofdstuk 15: Vertel- en schrijfstijl	225
Hoofdstuk 16: Dialogen	235
Hoofdstuk 17: Filmisch denken en literaire technieken	247

<i>Deel VI: Achteraf</i>	257
Hoofdstuk 18: De afwerking	259
Hoofdstuk 19: De uitgeverijenwereld	269
Hoofdstuk 20: Jouw uitgeverij	277

<i>Deel VII: Het deel van de tientallen</i>	287
Hoofdstuk 21: Tien schrijfbestedingen	289
Hoofdstuk 22: Tien tips om een writer's block te doorbreken	297
Hoofdstuk 23: Tien basisonderdelen van een verhaal	303

<i>Index</i>	307
--------------------	-----

Inleiding

.....

Na mijn debuut (2003) vroeg ik me af of er geen techniek bestond die ervoor zou kunnen zorgen dat een boek niet kan mislukken, ik nooit een tweede versie zou hoeven schrijven en het eindresultaat van al mijn inspanningen altijd een pageturner zou zijn.

Advies vragen aan andere auteurs, leverde niets op. Muze, inspiratie, inval, intuïtie – niemand kon me vertellen hoe hij concreet te werk ging.

Ik vond mijn antwoord waar ik het niet verwachtte: alle Amerikaanse boeken over scenarioschrijven hanteren een gelijke methode voor de opbouw van een verhaal. Sterker nog: alle films uit Hollywood volgen al meer dan een halve eeuw tot op de minuut hetzelfde schema.

Zodra je weet welke vaste verhaalstructuur ieder mens spontaan als de meest perfecte beschouwt, kun je door je schrijfstijl, het gekozen vertelperspectief en de benadering van je onderwerp jezelf onderscheiden van de andere auteurs.

De garantie dat je nooit een tweede versie hoeft te schrijven, kan ik je natuurlijk niet bieden, maar wel dat je boek een pageturner zal zijn. Ik kan je ook niet beloven dat jouw pageturner een bestseller zal worden, omdat kwaliteit en verkoopcijfers niet altijd gelijk opgaan. In ieder geval: dit *Voor Dummies*-boek bevat voldoende praktische informatie om jouw schrijfdroom waar te maken, en dat lijkt me al heel wat.

Over dit boek

Ieder boek is een andere zoektocht. Het lijkt alsof je telkens opnieuw begint. Toch helpt het als je bepaalde technieken onder de knie hebt. Het geeft ruimte aan je verbeelding en je kunt bezig zijn met het schrijven zelf, in plaats van je af te vragen waarom het jou toch maar niet wil lukken.

Techniek lijkt je tot iets te verplichten, en veel mensen willen juist schrijven om aan bepaalde conventies te ontsnappen. Beschouw dit werk gerust als eerste hulp bij ongevallen. Wanneer je vastloopt, lees je het hoofdstuk dat betrekking heeft op je probleem. Dit boek gaat in op alle technieken die een schrijver nodig heeft, maar hoeft dus niet chronologisch gelezen te worden.

Dé waarheid bevat dit boek natuurlijk niet. Het bevat mijn waarheid, en meer dan een opstap naar je eigen literaire wereld kan ik je niet bieden.

Toch denk ik je te kunnen helpen de voornaamste schrijftechnieken meester te worden, zodat het eindresultaat van je inspanningen een kant-en-klaar manuscript wordt, met een hoog pageturnergehalte.

Dit probeer ik te doen door:

- ✓ **Je te inspireren.** Bepaalde informatie in dit boek vind je misschien onzin, of weet je al. Toch zal ook jij zaken tegenkomen die je inzicht en mogelijkheden verruimen. Informatie over de vormaspecten van een verhaal, die ik uit de filmwereld heb gedistilleerd, gecombineerd met techniek die specifiek voor schrijvers geldt, vind je zelden in één boek bij elkaar.
- ✓ **Je te wijzen op persoonlijke integratie.** Techniek biedt de mogelijkheid om andere auteurs te imiteren. Dit kun je combineren met je eigen stijl. Een uitgever voor je werk vind je waarschijnlijk alleen als er ook persoonlijkheid uit spreekt.
- ✓ **Je te amuseren.** De ontdekking dat alle Hollywoodfilms tot op de minuut hetzelfde schema volgen en je thrillerromans exact in tweeën kunt scheuren om vast te stellen waar het hoofdpersonage van een reactieve houding overgaat in een meer agerende, is ont-nuchterend. Het zet de ogenschijnlijke muze in haar blootje, en tegelijk stelt het de vraag waaruit de échte muze dan wel bestaat.

In dit boek gebruikte conventies

Het is niet mogelijk om het over de vormtechnieken van een verhaal te hebben zonder een specifiek jargon te hanteren. Wie dit boek volledig leest, zal een duidelijk inzicht krijgen in de betekenis van de gebruikte terminologie.

Wie willekeurig hoofdstukken leest, zal soms op een woord stuiten waarvan hij de betekenis niet volledig vat. Toch heb ik daar rekening mee gehouden en specifieke termen zo veel mogelijk per hoofdstuk geïsoleerd.

Dit boek richt zich in de eerste plaats tot schrijvers van fictie, maar alle technieken zijn overdraagbaar op non-fictie en op het schrijven voor theater of film. Daar gelden in grote lijnen dezelfde wetmatigheden. Vooral de delen over de vormstructuur zijn essentieel voor iedereen die een verhaal wil vertellen, ongeacht de kunstak, het genre of de doelgroep.

De kennis van de vormstructuur is voornamelijk in de scenariowereld bekend; daarom heb ik een brug naar de literatuur gecreëerd aan het einde van ieder hoofdstuk. In iedere 'aan het werk' bespreek ik op welke problemen je kunt stuiten wanneer je de theorie in de praktijk probeert om te zetten. Door ter plekke verhalen te verzinnen of te ontleden, geef ik aan hoe je zelf de kennis kunt leren hanteren. Oefeningen staan er dus niet in.

Wanneer ik het heb over 'de schrijver', 'de redacteur' of over 'het hoofd-personage', zal ik om praktische redenen bijna altijd de hij-vorm gebruiken.

Bij sommige voorbeelden verwijs ik naar bepaalde boeken, films of tv-series, maar je hoeft ze niet gelezen of gezien te hebben om te begrijpen wat ik wil illustreren.

Boeken zijn vaak na enkele jaren niet meer verkrijgbaar. Films kun je downloaden: dat gaat snel en je hoeft je deur niet uit. De besproken technieken zijn ook in twee uur, of minder, te controleren. Daarom verwijs ik vaak naar bekende films, en niet naar een soortgelijk voorbeeld uit de literatuur.

Als ik een vertaald boek als voorbeeld gebruik, geef ik de vertaalde titel. Bij films vermeld ik altijd de oorspronkelijke titel. Als een boek/toneelstuk verfilmd is, of de film een boek/toneelstuk opleverde, dan verwijs ik naar de film of het boek/toneelstuk.

Wat je kunt overslaan

De bedoeling van *Voor Dummies*-boeken is om zo snel mogelijk tot de kern van de zaak door te dringen. Voorbeelden kunnen je inzicht vertragen. Aan de andere kant geloof ik dat voorbeelden vaak de beste geheugensteun vormen. Omdat dit boek aangepast is aan jouw specifieke wensen, heb ik illustratieve voorbeelden *cursief* gezet; anekdotische verhaaltjes en uitwijdingen zijn omkaderd. Zo kun je kiezen of je die wilt lezen, overslaan of juist alle aandacht geven.

Voorbeelden die de uitleg zelf bevatten heb ik niet cursief gezet, behalve in het deel over specifieke schrijftechnieken.

Vaak zullen voorbeelden het tegenovergestelde illustreren van wat ik heb beweerd. Door je te wijzen op uitzonderingen hoop ik je inzicht te verruimen.

Mijn ideeën over jou

Tijdens het schrijven van dit boek heb ik me onder andere laten leiden door wat ik me van jou als auteur voorstel:

- ✓ Je hebt nog geen enkel boek geschreven, je was het alleen van plan, en wilde je alvast informeren.
- ✓ Je bent al geruime tijd aan een boek bezig en je bent vastgelopen met schrijven. Je computer uit het raam gooien heeft niet geholpen, daarom heb je besloten je techniek bij te schaven, zodat je specifieke problemen beter kunt aanpakken.

- ✓ Je hebt een boek geschreven, maar uit diverse opmerkingen van testlezers blijkt dat het niet overal even vlot leest. Je vraagt je af hoe je er een pageturner van kunt maken.
- ✓ Er is al een boek van je uitgegeven en je wilt in de toekomst efficiënter te werk gaan, of ervoor zorgen dat je nieuwe boek voldoende verschilt van je vorige.

Indeling van dit boek

Dit boek bestaat uit zeven delen. Elk deel is opgesplitst in hoofdstukken en elk hoofdstuk is opgedeeld in paragrafen. Om specifieke informatie op te zoeken is een uitgebreide inhoudsopgave opgenomen aan het begin van dit boek, en achterin vind je een gedetailleerde index.

Deel I: Vooraf

Bijna geen enkele auteur begint te schrijven vanuit het niets. Hij heeft een verhaaldeel gevonden, het genre bepaald waarin dit idee het best tot uiting zou kunnen komen en hij bezit kennis van de algemene verhaaltechnieken.

Soms kun je een verhaaldeel uit je eigen leven distilleren, maar vaak stuit je erop door het lezen van een krantenartikel of een fragment van een andere roman, of door iets wat je hebt horen vertellen, misschien zelfs op tv hebt gezien.

Een verhaaldeel is persoonlijk. Het maakt bepaalde, vaak onverwerkte, ervaringen in je wakker. Het is deze sensatie die ervoor zorgt dat je juist dat verhaaldeel boven de andere zult verkiezen en geen rust meer zult kennen tot je boek klaar is.

Deel II: Het eerste kwart van een verhaal

In Amerika ontdekten men dat alle verhalen die door het grote publiek goed werden gevonden, exact dezelfde opbouw hadden, ongeacht hun inhoud. Ik bespreek in dit deel hoe het eerste kwart van een verhaal er vormtechnisch uitziet. De belangrijkste termen zijn: beginincident, blinde vlek, keerpunt en nevenlijn.

Het beginincident verstoort het relatieve evenwicht waarin het hoofdpersonage zich bevond. De poging dit evenwicht te herstellen bepaalt de rest van het verhaal.

Ieder hoofdpersonage heeft een blinde vlek ten opzichte van zijn eigen persoonlijkheid. Het is deze blinde vlek die ervoor heeft gezorgd dat het beginincident hem uit evenwicht kon brengen.

Het eerste kwart van een verhaal sluit af met een keerpunt. Dit keerpunt is een poging van het hoofdpersonage om het evenwicht te herstellen. Het resultaat is negatief, zodat het verhaal verder gaat.

In de nevenlijn komt het hoofdpersonage in contact met mensen die de blinde vlek van zijn persoonlijkheid belichten. Het is zijn onwil om de blinde vlek te onderkennen die ervoor zorgt dat hij er maar niet in slaagt het verstoorde evenwicht te herstellen.

Deel III: Het tweede en derde kwart van een verhaal

Wanneer het tweede en derde kwart van het verhaal eindigen, doet het hoofdpersonage telkens opnieuw een poging het evenwicht te herstellen dat door het beginincident werd verstoord. Deze pogingen lopen alsmaar slechter af. Wanneer het laatste kwart van een verhaal begint, heeft het hoofdpersonage zijn dieptepunt bereikt.

Alle nevenverhalen die samen de nevenlijn uitmaken, hebben een begin, midden en einde, en zijn met elkaar verweven. De nevenpersonages zetten het hoofdpersonage steeds meer onder druk om zijn blinde vlek onder ogen te zien. Zij weten namelijk dat hij het evenwicht alleen zal kunnen herstellen als hij eerst het evenwicht binnenin zichzelf heeft hersteld.

Halverwege het verhaal zal het hoofdpersonage niet langer alleen reageren op wat hem overkomt, maar initiatieven ontplooien die de andere personages verplichten om te reageren op wat hij doet.

Ik illustreer dit allemaal door voorbeelden uit de filmwereld aan te halen en leg telkens uit welke problemen je kunt ondervinden wanneer je deze vormtechnieken zelf wilt gaan toepassen.

Deel IV: Het laatste kwart van een verhaal

In de verplichte scène doet zich een incident voor dat lijkt op het beginincident, maar nog veel heviger is. Het hoofdpersonage belandt in een crisis. Als hij zijn blinde vlek onder ogen durft te zien en zijn innerlijk evenwicht zo weet te hervinden, dan kan hij in de slotactie het uitwendige evenwicht herstellen, al dan niet door zichzelf op te offeren. Als hij zijn blinde vlek niet onder ogen ziet, zal hij hoe dan ook ten onder gaan.

Het laatste kwart van een verhaal is een gevolg van het eerste kwart. Hier wordt het eindresultaat gepresenteerd van de blinde vlek en het beginincident die je in het begin hebt gekozen.

Vormtechnieken maken van een boek een pageturner en vergroten de kans dat het een bestseller zal worden.

Deel V: Specifieke schrijftechnieken

Welke specifieke bagage heb je als schrijver van boeken nodig? Je moet weten welke vertelperspectieven er zijn en welk effect ze hebben, je moet een consequente vertelstijl kunnen handhaven en een schrijfstijl kunnen hanteren die bij jou en je onderwerp past.

Het helpt om in je hoofd het verhaal voor je te zien, en je handen te laten noteren wat de personages zeggen en doen. Zo kun je in een schrijftrance komen.

De meerwaarde van een boek ontstaat door de literaire taal. Woordkeuze en syntaxis zijn bepalend.

Deel VI: Achteraf

Wanneer je het laatste woord van je verhaal hebt geschreven, is je werk nog niet af. Je moet je manuscript laten nalezen op taal- en denkfouten. Vaak zul je nader onderzoek moeten doen of bepaalde passages opnieuw schrijven, omdat ze anders overkomen dan je had verwacht.

Een manuscript moet op een bepaalde manier zijn opgemaakt voordat je het naar een uitgeverij stuurt. Welke uitgeverij nu precies bij jouw werk past, en wat het verschil is tussen uitgeverijen in België en Nederland, is nuttig om van tevoren te weten.

Wanneer je werk aanvaard is, zul je een standaardcontract krijgen. Bepaalde clausules kunnen vergaande consequenties hebben als je die niet laat aanpassen. Daarna zal je manuscript een bewerkingsproces ondergaan waarbij je al dan niet nauw betrokken zult zijn en krijg je de kans om bepaalde zaken bij te schaven.

Deel VII: Het deel van de tientallen

Een writer's block kun je doorbreken, alleen moet je weten hoe. Een schrijver kan pas efficiënt werken wanneer zijn werkruimte aangepast is aan zijn behoeften en als hij de juiste apparatuur heeft om zijn verhaal mee te kunnen vastleggen. Een verhaal heeft verschillende basisonderdelen die je uit je hoofd moet kennen om vlot te kunnen werken.

Ik bespreek deze onderwerpen in tien punten.

De pictogrammen in dit boek

Bepaalde informatie in dit boek wordt benadrukt met behulp van pictogrammen:

Dit pictogram geeft aan dat je een concreet advies mag verwachten dat verband houdt met het onderwerp dat wordt behandeld.

Schrijven is een tijdrovend en gestaag proces. Om te voorkomen dat je gaat uitproberen wat toch niet werkt, en nooit zal werken, omdat literatuur nu eenmaal gebonden is aan bepaalde wetmatigheden, probeer ik je via dit pictogram van deze doodlopende paden weg te houden.

Deze nuttige informatie moet je zeker in je geheugen opnemen.

Hoe nu verder

Wil je alles weten over hoe je een verhaal verzint, opschrijft en laat uitgeven, lees dan alle bladzijden van dit boek.

Ben je iemand die graag willekeurig door een boek bladert of zeer specifieke interesses heeft? Ook dan is dit *Voor Dummies*-boek jou op het lijf geschreven: alle hoofdstukken kunnen los van elkaar gelezen worden, in een willekeurige volgorde. Je kunt ook de index of de inhoudsopgave raadplegen. Alleen op jouw manier kun je een schrijver met een unieke stem worden.

Deel I

Vooraf

In dit deel...

Er zijn verschillende genres en doelgroepen. Je verhaalidee zal je helpen om hier een keuze in te maken. Maar hoe vind je een onderwerp dat je niet meer loslaat? Ik zoek met jou naar het antwoord en doorloop ook de algemene verhaaltechnieken die je moet kennen voordat je een idee kunt omzetten in een boek.